

Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling (FRDO)

Advies aangaande een ontwerp KB betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van het indicatief programma van de productiemiddelen van elektriciteit, van het ontwikkelingsplan van het transmissienet voor elektriciteit en van het indicatief plan van bevoorrading in aardgas

- op vraag van de Staatssecretaris voor Energie en Duurzame Ontwikkeling, de heer Olivier Deleuze, in een brief van 23 oktober 2002
- voorbereid door de werkgroep *Energie en Klimaat*
- goedgekeurd door de algemene vergadering van 17 december 2002 (zie bijlage 1)
- de originele taal van dit advies is het Frans

1. Samenvatting

- [1] De Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling (FRDO) formuleert dit advies op vraag van de Staatssecretaris voor Energie en Duurzame Ontwikkeling aangaande een ontwerp van koninklijk besluit (KB) betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van het indicatief programma van de productiemiddelen van elektriciteit, van het ontwikkelingsplan van het transmissienet voor elektriciteit en van het indicatief plan van bevoorrading in aardgas.
- [2] De FRDO is in de eerste plaats van mening dat de geest van duurzame ontwikkeling vanaf de redactie van de plannen en programma's moet geïntegreerd worden. Deze moeten tevens de aspecten dekken die verband houden met het beheer van de vraag. De FRDO meent tevens dat de verslagen inzake de milieueffecten ook met duurzame ontwikkeling dienen rekening te houden.
- [3] Wat de door het KB beoogde plannen en programma's betreft, meent de FRDO dat de Algemene Raad van de Commissie voor de regulering van de elektriciteit en het gas (CREG) de meest geschikte instantie is die kan geraadpleegd worden, op voorwaarde dat duurzame ontwikkeling in de prioriteiten en in de uitvoering van zijn activiteiten en taken staat ingeschreven. In dat geval zou de FRDO zich niet enkel uitspreken over de plannen en programma's of over de milieurapporten maar hoofdzakelijk over de adviezen die de Algemene Raad van de CREG hierover uitgeeft.
- [4] De FRDO is van mening dat een termijn van meer dan dertig dagen nodig is voor de publieke raadpleging zoals voorzien in artikel 6 van het ontwerp van KB.
- [5] De FRDO geeft tot slot een aantal specifieke en formele opmerkingen in hoofdstukken 4 en 5.

2. Context

2.1. Richtlijn 2001/42/CE houdende de evaluatie van de invloed van bepaalde plannen en programma's op het milieu

- [6] De FRDO spreekt zich in dit advies uit over een ontwerp van KB dat als doel heeft de omzettingsmodaliteiten te bepalen voor de richtlijn 2001/42/CE van het Europese Parlement en van de Raad van 27 juni 2001 houdende de evaluatie van de invloed van bepaalde plannen en programma's op het milieu. Deze richtlijn betreft in het bijzonder drie plannen en programma's van de federale overheid inzake energie:
- Het indicatieve programma van de productiemiddelen voor elektriciteit (voorzien in artikel 3 van de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt), opgesteld door de Commissie voor de regulering van de elektriciteit en het gas (CREG)
 - Het plan voor de ontwikkeling van het transmissienet voor elektriciteit (voorzien in artikel 13 van de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt), opgesteld door de beheerder van het transmissienet voor elektriciteit (BTN) en voorgelegd aan de Commissie voor de regulering van de elektriciteit en het gas (CREG)
 - Het indicatieve plan van bevoorrading in aardgas (voorzien in artikel 15/13 van de wet van 12 april 1965 houdende het transport van gasachtige producten en andere via kanaliseringen, gewijzigd door de wet van 30 december 2001), opgesteld door de Commissie voor de regulering van de elektriciteit en het gas (CREG)
- [7] De Europese richtlijn voorziet voor deze plannen en programma's een milieuevaluatie. Deze evaluatie (artikel 2 van de richtlijn) bestaat uit:
- Het opstellen van een verslag over de invloed op het milieu
 - Het houden van raadplegingen
 - Het rekening houden met dit verslag en de resultaten van de raadplegingen tijdens de besluitvorming
 - De mededeling van informatie over het besluit

2.2. Het ontwerp van KB

- [8] Het ontwerp van KB belast de Commissie voor de regulering van de elektriciteit en het gas (CREG) met het uitvoeren van een milieuevaluatie van het indicatieve programma inzake de middelen voor elektriciteitsproductie en van het indicatieve plan inzake de bevoorrading in aardgas. De beheerder van het transmissienet voor elektriciteit (BTN) is op zijn beurt belast met de milieuevaluatie van het plan inzake de ontwikkeling van het netwerk voor het transport van elektriciteit.
- [9] Het ontwerp van KB bepaalt in zijn artikelen 3 en 4 de modaliteiten voor het opstellen van milieueffectenrapporten over de invloed op het milieu (doelstellingen, verantwoordelijkheid, voorstelling van alternatieven, uitgestrektheid, coördinatie).
- [10] Hoofdstuk IV bepaalt de raadplegingsmodaliteiten voor deze plannen en programma evenals voor de verslagen inzake milieuevaluatie. Het ontwerp van KB stelt voor dat de drie plannen en programma's evenals hun verslagen inzake milieuevaluatie ter advies voorgelegd worden aan verschillende instanties waaronder de FRDO. Tegelijkertijd worden de modaliteiten voor publieke raadpleging bepaald. Hoofdstuk V bepaalt de wijze van grensoverschrijdende raadplegingen.
- [11] Hoofdstuk VI vermeldt de bepalingen volgens dewelke de resultaten van de raadplegingen in de besluitvorming worden geïntegreerd. Hoofdstuk VII benoemt de strafrechtelijke bepalingen.

3. Algemene opmerkingen

3.1. *De geest van duurzame ontwikkeling integreren*

- [12] De FRDO vindt het gepast dat de plannen en programma's van bij hun ontwerp in de geest van de duurzame ontwikkeling zijn opgesteld: de sociale, economische en ecologische bekommernissen moeten er op een evenwichtige en geïntegreerde manier in verwerkt zijn. De plannen en programma's moeten tevens de aspecten inzake het beheer van de vraag, dekken.
- [13] Deze plannen en programma's moeten concrete voorstellen doen opdat de elektriciteits- en gasector zouden beantwoorden aan de doelstellingen vermeld in de door België geratificeerde internationale conventies, zoals de vermindering van de uitstoot van broeikasgassen. Bovendien moeten deze plannen en programma's overeenstemmen met de federale en gewestelijke politieke beslissingen.
- [14] In die zin mag een afzonderlijk verslag over de milieueffecten niet als gevolg hebben dat de milieuaspecten verwaarloosd worden in de teksten van de plannen en de programma's zelf.
- [15] In elk geval zullen de effectenrapporten de geest van duurzame ontwikkeling moeten integreren. De FRDO stelt voor dat de milieuoverwegingen die moeten dienen als basis voor het opstellen van milieueffectenrapporten (art. 4, § 2) uitdrukkelijk uitgebreid worden tot de promotie van een duurzame ontwikkeling, zoals bijlage 2 van de Europese richtlijn (derde kenmerk van de beoogde plannen en programma's) trouwens voorstelt.

3.2. *De raadplegingsprocedure*

- [16] De FRDO meent dat de raadplegingen, willen ze nut hebben, op de volgende manier dienen georganiseerd te worden :
- de termijnen moeten voldoende lang zijn daar de raadplegingen moeten plaatsvinden met verschillende maatschappelijke groeperingen en moeten uitdraaien op een advies.
 - de meest geschikte instanties moeten aangesproken worden, hun specifieke kenmerken moeten optimaal gebruikt worden en dubbel werk moet worden vermeden.
 - er moet een evaluatie gemaakt worden van de resultaten van de raadpleging zodat ze optimaal wordt aangewend.
- [17] De FRDO is verheugd dat hij op een meer systematische manier wordt geconsulteerd. Hij herinnert er niettemin aan dat de menselijke middelen, in het bijzonder die van het secretariaat van de Raad, beperkt blijven.
- Daarom stelt de Raad de volgende procedure – welke verschilt van die beschreven in het KB – voor.
- [18] Wat de desbetreffende plannen en programma's betreft, meent de FRDO dat de Algemene Raad van de CREG de meest geschikte instantie is die kan geraadpleegd worden, op voorwaarde dat in zijn prioriteiten en in de uitvoering van zijn activiteiten en taken, rekening gehouden wordt met duurzame ontwikkeling. Het ontwerp van KB zal de draagwijdte van het advies van de Algemene Raad van de CREG inzake de desbetreffende plannen en programma's moeten preciseren, met het oog op een integratie van duurzame ontwikkeling.
- [19] In dat geval zal de duurzame ontwikkeling van bij de redactie van de plannen en de programma's geïntegreerd worden. Op dat ogenblik zou de FRDO zich niet enkel

uitspreken over de plannen en de programma's of over de milieueffectenrapporten, maar hoofdzakelijk over de hieromtrent uitgegeven adviezen door de Algemene Raad van de CREG. De adviezen van de FRDO hebben dan als doel te analyseren hoe de duurzame ontwikkeling in de verschillende adviezen werd geïntegreerd.

- [20] De FRDO geeft zijn advies binnen de 45 dagen volgend op de publicatie van het advies van de Algemene Raad van de CREG. Bovendien zullen de plannen en programma's en hun milieueffectenrapporten vanaf hun publicatie aan de FRDO medegedeeld worden, d.w.z. minimum 45 dagen voor de publicatie van het advies van de Algemene Raad van de CREG. De FRDO zal bijgevolg over 3 maanden (de wettelijke termijn voorzien in de wet van 5 mei 1997 inzake de coördinatie van het federale beleid voor duurzame ontwikkeling) beschikken voor het uitvaardigen van een advies, te rekenen vanaf het begin van de raadplegingsfase.
- [21] Alvorens de FRDO een advies uitvaardigt aangaande de verschillende documenten, zal een vertegenwoordiger van de redacteurs en/of een verantwoordelijke voor deze documenten (in dit geval de CREG, de BTN of het verantwoordelijke studie bureau) uitgenodigd worden om ze mondeling aan de FRDO te komen voorstellen.

3.3. De specifieke raadpleging van het publiek

- [22] De in artikel 6 van het ontwerp van KB voorziene raadpleging betreffende « elke natuurlijke of rechtspersoon, vereniging, organisatie en groep die deze personen verzamelt » moet gewaarborgd worden door de publicatie van duidelijke, expliciete, transparante en toegankelijke documenten die duidelijk de uitdagingen en de krachtlijnen van de plannen en programma's verwoorden.
- [23] De termijn van 30 dagen voorzien in artikel 6 lijkt te kort gezien de complexiteit van de materie.
- [24] De via deze weg ingezamelde opmerkingen en klachten zullen, volgens art. 6 van het ontwerp van KB, gearhiveerd worden. De FRDO vraagt zich af wat dat precies inhoudt. Bovendien vraagt de FRDO zich af of voorzien werd in een publicatie en/of rechtvaardiging van deze opmerkingen en klachten zoals voorzien in artikel 10, § 2.

3.4. Verschillende raadplegingsmodaliteiten voorzien ?

- [25] De FRDO vraagt zich af of het niet gepast zou zijn verschillende bepalingen te voorzien voor de indicatieve plannen en programma's enerzijds en voor het ontwikkelingsplan inzake het netwerk voor elektriciteitstransport, dat een dwingende macht heeft, anderzijds.

3.5. De bevoegdheden

- [26] Inzake bevoegdheden dient duidelijk gemaakt wat het verband is tussen de raadpleging over de evaluatie van de milieueffecten die door de federale overheid gevraagd wordt en de wettelijk door de Gewesten gevraagde effectenstudies.
- [27] De FRDO acht het in elk geval nuttig dat de milieueffectenrapporten niet enkel aan de ministers bevoegd voor milieu, bekend gemaakt worden maar ook aan de verschillende federale en gewestelijke regeringen in hun geheel.

4. Specifieke opmerkingen

- [28] Wat artikel 3, §1 betreft, zou het, om dubbelzinnigheid te vermijden, nuttig zijn te preciseren wie, voor elk van de plannen en programma's, de opdrachtgever moet zijn voor het milieueffectenrapport.
- [29] Om de grensoverschrijdende raadplegingen voorzien in artikel 7 naar bestvermogen te waarborgen, zou het goed zijn samenvattingen van de desbetreffende documenten op te stellen in de taal van de desbetreffende lidstaat. Men zou niettemin moeten onderzoeken of deze maatregel in overeenstemming is met de wetgeving op het taalgebruik in België.
- [30] Voor artikel 7 zou precies moeten aangegeven worden welke overheid bevoegd is om de desbetreffende lidstaat op de hoogte te brengen.
- [31] Voor artikel 7 zou uitdrukkelijk moeten voorzien worden in een begin- en eindpunt voor de verschillende grensoverschrijdende raadplegingen. De huidige tekst preciseert niet in welke termijn een betrokken lidstaat de vraag kan uiten om de documenten te ontvangen. Er wordt pas van termijnen gesproken vanaf de datum waarop de lidstaat deze documenten ontvangt.
- [32] Artikel 12 kan leiden tot grote juridische onzekerheid. Volgens de FRDO kunnen deze boetes enkel betrekking hebben op instellingen, niet op personen. Vandaar dat zou moeten gepreciseerd worden welke instanties door de boetes, voorzien in artikel 12, gevisieerd worden. Bovendien zou tevens moeten gepreciseerd worden op welke basis de bedragen van de boetes werden vastgelegd.

5. Formele opmerkingen

- [33] Over het algemeen zouden de in het ontwerp van KB vermelde termijnen moeten verduidelijkt worden : betreft het kalenderdagen of werkdagen ?
- [34] Er zou moeten gepreciseerd worden dat de bijlage vermeld in artikel 3, bijlage 1 van de Europese richtlijn is.
- [35] Wat de artikelen 7 en 8 betreft, moet de term « eventueel betrokken lidstaat » gebruikt worden in de plaats van « naburige lidstaat » (in de geest van de richtlijn voor grensoverschrijdende raadplegingen).
- [36] De Nederlandse versie van art. 8 is niet correct : "*op zijn nationaal grondgebied*" zou moeten vervangen worden door "*op het nationale grondgebied*". Voor datzelfde artikel is de uitdrukking "*in wiens schoot*" ongebruikelijk in het Nederlands, het is beter te kiezen voor "*waarbinnen*".

6. Bijlagen

Bijlage 1. Aanwezige en vertegenwoordigde stemgerechtigde leden op de algemene vergadering van 17 december 2002

3 van de 4 voor- en ondervoorzitters

T. Rombouts, A. Panneels, R. Verheyen

5 van de 6 vertegenwoordigers van de NGO's voor milieubescherming

G. De Schutter (Inter-Environnement Bruxelles, IEB), V. Kochuyt (Birdlife Belgium), G. Lejeune (World Wide Fund for Nature - Belgium, WWF), R. Moreau (Greenpeace Belgium), S. Van Hauwermeiren (Bond Beter Leefmilieu, BBL)

3 van de 6 vertegenwoordigers van de NGO's voor ontwikkelingssamenwerking

B. Bode (Broederlijk Delen), S. Englebienne (Oxfam-Solidarité), G. Fremout (Vlaams Overleg Duurzame Ontwikkeling, VODO)

de 2 vertegenwoordigers van de NGO's die de belangen van verbruikers verdedigen

C. Rousseau (Centre de Recherche et d'Information des Organisations des Consommateurs, CRIOC), P. Van Cappellen (Onderzoeks- en Informatiecentrum van de Verbruikersorganisaties)

3 van de 6 vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties (*)

F. Philips (Algemeen Belgisch Vakverbond, ABVV), B. Melckmans (Fédération Générale du Travail de Belgique, FGTB), A. Wilmart (Confédération des Syndicats Chrétiens de Belgique, CSC)

4 van de 6 vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties (*)

C. Bosch (Federatie Voedingsindustrie, FEVIA), I. Chaput (Fédération des Entreprises de Belgique, FEB), C. Klein (Federatie van de Chemische Industrie van België, Fedichem), P. Vanden Abeele (Unie van Zelfstandige Ondernemers, UNIZO)

de 2 vertegenwoordigers van de energieproducenten

H. De Buck (Electrabel), D. Rigaux (Samenwerkende vennootschap voor Productie van Electriciteit, SPE)

4 van de 6 vertegenwoordigers van de wetenschappelijke milieus

L. Hens (Vrije Universiteit Brussel, VUB), L. Lavrysen (Universiteit Gent, UG), J.-P. van Ypersele (Université Catholique de Louvain, UCL), H. Verschure (Katholieke Universiteit Leuven, KU Leuven)

Totaal: 26 van de 38 stemgerechtigde leden (*)

(*) momenteel moeten de werknemersorganisaties nog 2 vertegenwoordigers voordragen en de werkgeversorganisaties 1 vertegenwoordiger.

Bijlage 2. Vergaderingen ter voorbereiding van dit advies

De werkgroep energie en klimaat kwam samen op 11 en 22 oktober evenals op 8 en 18 november 2002 om dit advies voor te bereiden.

Bijlage 3. Personen die meewerkten aan de voorbereiding van dit advies

Stemgerechtigde leden en hun vertegenwoordigers

Jean-Pascal van Ypersele de Strihou (Université catholique de Louvain, UCL) - voorzitter, Roger Aertsens (Fedichem) - ondervoorzitter

Isabelle Chaput (FEB), Patrick Degand (Fedichem), Jo Dewulf (Universiteit Gent), Emmanuel D'Ieteren (ULB), Geert Fremout (VODO), Dirk Knapen (BBL), Jacques Malengreaux (ELECTRABEL), Valéry Paternotte (Greenpeace), Roland Moreau (Greenpeace), Anne Panneels (FGTB), Edilma Quintana (CNCD), Steven Vanholme (Natuurpunt - Birdlife), Stephan VIS (IEW)

Niet-stemgerechtigde leden en hun vertegenwoordigers

Marie-Hélène Lahaye (Cabinet Deleuze), Mundon-Izay Noti (Cellule Mobilité durable),
Gabriel Torres (IBGE-BIM),

Secretariaat

M. Depoortere, J. De Smedt